

Binnenduinrand

FRANS BEEKMAN

Ruim duizend jaar geleden stoven schaars begroeide loopduinen vanaf de toenmalige kust landinwaarts. Aan de binnenkant van de duinen vormde zich de binnenduinrand, die vanuit het achterland goed opvalt.

Het voortstuivende zand heeft langs de Nederlandse kust op diverse plaatsen het cultuurland en zelfs nederzettingen bedekt. Toch werd het zand uiteindelijk een halt toegeroepen. Achter kastelen en dorpen, maar ook bij het boerenland werden de zogenoemde voorduinen met helm, struikgewas en bomen vastgelegd. Het zand waaide niet meer vooruit en het duin groeide door de beplanting omhoog. Van een aanvankelijk 10 tot 15 meter hoge duinrug vormde zich aldus een hoge binnenduinrand van wel 25 tot 30 meter met enkele nog hogere toppen. Bijzonder goed is dit te zien op Walcheren, bij Bloemendaal en langs de Schoorlse duinen. Waar de zandbe-teugeling niet plaatsvond, liepen de duinen uit in een brede binnenduinrand die een geleidelijker overgang naar het achterland vormt.

*Hargergat (Schoorl-Groet, N.H.),
collectie F. Beekman.*

De prentbriefkaart uit ca.1950 laat de markante overgang van de binnenduinrand naar 't Hargergat ten westen van Schoorl zien. Meteen achter het witte huisje aan de voet van de duinhelling staat bos. De duinen erachter waren toen nog vrij kaal. De top Duinmaaijer (33 meter) steekt erboven uit. De naam Hargen wijst op een heiligdom dat hier mogelijk onder het duinzand is geraakt. Uit de lage duinuitlopers werd al in de zeventiende en achttiende eeuw in de Hargenzandmennerij fijn wit zand gewonnen, dat naar Engeland werd geëxporteerd voor de glasfabricage. De landschappelijke overgang werd als gevolg daarvan nog scherper.

Bij het huis is een natuurlijke bron waar duinwater uitstroomt. In het grasland lopen evenwijdige greppels die het water naar de duinbeek of duinrel leiden. De vergraven benedenloop hiervan heet 't Hargergat. Over de Hargervaat in het verlengde hiervan (gegraven in 1722) werd het zand met schuiten afgevoerd. Vanuit de bron aan de binnenduinrand en ook uit de greppels welt zuiver duinwater op. Als bijzondere planten in het water naast de onbemeste weilanden komen drijvend fonteinkruid en klimopwaterranonkel voor. Ook het visje beekprik leeft er. Het gebied is thans een klein (4 ha) maar bijzonder natuurmonument van Het Noord-Hollands Landschap.

Het poststempel 20 VIII 1955 uit het dorpje Groet wijst ten slotte op de zomergasten die graag lieten zien waar ze verbleven. Dankzij die prentbriefkaarten krijgen we een goed beeld van het toenmalige Nederlandse (duin)landschap.

DR. F. BEEKMAN IS OUD-LERAAR AARDRIJKSKUNDE